

Robuuste Valleisystemen voor Klimaatbuffering en Versterking Biodiversiteit

Campagne Robuuste valleisystemen

De Demervallei als klimaatbuffer en drager biodiversiteit

Decennialange inzet voor de Demervallei

Al sinds het ontstaan van Natuurpunt Oost-Brabant in 1972 focuste de vereniging op de Demervallei. Ze stond op de bres tegen de aanleg van grote recreatiemeren met verkavelingen, rechtstrekkingen en wachtbekkens. Uiteindelijk kon het verschil gemaakt worden door de aanduiding en de geleidelijke realisatie van een Europees Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en door de focus te leggen op de Demervallei als een groots natuursysteem met hoge biodiversiteit en hoge landschappelijke waarde.

Ondertussen kon – met grote inspanningen van Natuurpunt-vrijwilligers, sympathisanten en sommige overheden – afgelopen decennia een netwerk van beheerde natuurpercelen uitgebouwd worden van Diest tot Werchter. Natuurpunt kon o.m. delen van de Demerbroeken, Achter Schoonhoven, Vorsdonkbroek, de Demerbeemden, Laekdal en Zegbroek verwerven en door natuurbeheer investeren in versterking van de biodiversiteit. Samen vormen deze gebieden de sterkhouders voor de biodiversiteit en Europese natuur in deze streek. Het lopende, door Europa gesteunde Life-project Hageland, gaf hieraan afgelopen jaren nog een flinke impuls en vooral schitterende concrete terreinrealisaties..

Een oplossing voor De Grote Laak

De Grote Laak is een fossiele loop van de Demer en bleef nog lang in gebruik als een nevenloop van de rivier. De Laak ontlastte destijds de Demer tijdens hoge waterstanden. Ze raakte haar natuurlijke wateraanvoer vanuit de hoofdrivier kwijt in 1974 bij het

Natuurpark Demervallei
Hagelandse Heuvels Nu!

**Fietstocht
Aarschot-Zichem**

7 SEPTEMBER 1975

vertrek 13 u. Bekaflaan Aarschot.

recht trekken en verhogen van de dijken van de Demer. Vandaag wordt de Laak enkel nog gevoed door afval- en regenwater. Het terug aankoppelen van de Laak aan de Demer is nodig om de vallei klimaat- en natuurproof te maken en het waterlichaam in goede staat te brengen.

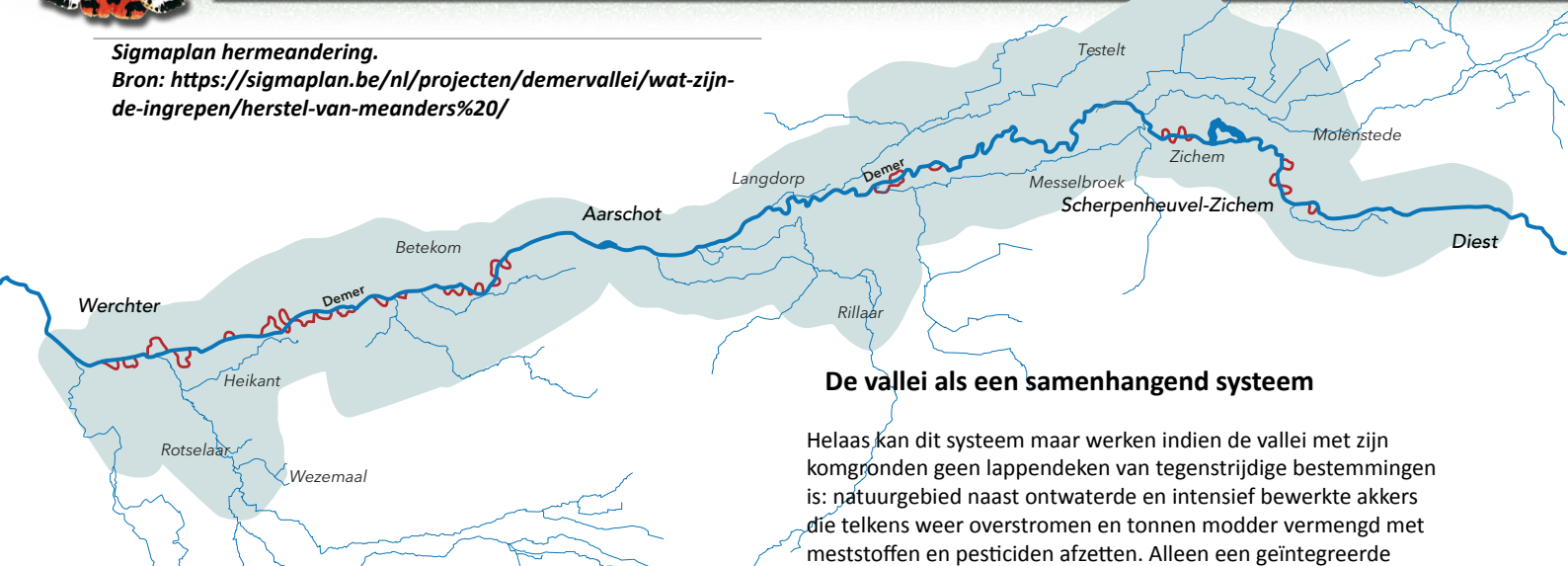
Overstromingen: de fouten uit het verleden

Bij de overstromingen van 1998 en daarna bleek dat onbewoonde natte valleigebieden droog bleven terwijl woongebieden in Diest, Zichem en Aarschot blank stonden. Om erger te voorkomen werden op dat kritieke moment zelfs een paar keer de – nog niet

Sigmaplan hermeandering.

Bron: <https://sigmaplan.be/nl/projecten/demervallei/wat-zijn-de-ingrepen/herstel-van-meanders%20/>

lang voordien aangelegde – dijken van de Demer doorgestoken om het rivierwater in de vallei (= winterbedding van de rivier) een uitweg te geven. Een bewijs dat de indijking geen afdoende en duurzame oplossing was. En de vroegere rechte trekkingen door de Vlaamse overheid als rivierbeheerder hadden de problemen alleen maar verergerd.

Rond de slogan 'Natte voeten, droge broeken' stelde Natuurpunt Oost-Brabant, Regionale vereniging voor Natuur en Landschap, toen de noodlottige samenhang van verdroging en wateroverlast aan de kaak.

Brengt het Sigmaplan soelaas?

De overheid startte schoorvoetend allerlei studies op om het probleem onder de loep te nemen. Jarenlang studiewerk en zoveel afwegingen en inspraakrondes later ligt er eindelijk een herstelvisie in het kader van het Sigmaplan Demer. Dat is een hele stap vooruit. Het toont aan dat een gedegen terreinkennis en al die jaren van vasthoudend 'de vinger op de wonde leggen' en investeren in een 'geïntegreerde' visie voor meer natuur en ruimte voor de rivier niet nutteloos zijn geweest! Maar de resultaten zullen maar zichtbaar zijn als het plan omgezet wordt in concrete samenhangende terreinrealisaties.

Het Sigmaplan voorziet om de Demer terug een derde langer te maken door de (her)inschakeling van een 30-tal van de vroeger afgesneden meanders (de zgn. 'coupures'). Zo kan er meer water gebufferd worden in natte periodes en zal de rivier in droge periodes 'voller' blijven zodat hij het omliggende grondwater minder aanzuigt. Bij heel hoge waterafvoeren kan bovendien het Demerwater vrij over de niet-ingedijkte oevers van de herstelde meanders afvloeien naar de natuurlijke overstromingsgebieden.

Demer tussen Aarschot en Werchter ter hoogte van de zgn. 'Soldatenbrug': ge(ab)normaliseerd en ingedijkt. Foto Vilda

De vallei als een samenhangend systeem

Helaas kan dit systeem maar werken indien de vallei met zijn komgronden geen lappendeken van tegenstrijdige bestemmingen is: natuurgebied naast ontwaterde en intensief bewerkte akkers die telkens weer overstromen en tonnen modder vermengd met meststoffen en pesticiden afzetten. Alleen een geïntegreerde aanpak met herstel van de waterhuishouding en van de natuur over de hele vallei, kan een duurzame oplossing garanderen. Kortom ruimte voor de rivier in de totaliteit van de vallei.

Herstel biodiversiteit in de Demervallei

Naast integraal waterbeheer heeft de inrichting van de vallei tot doel de natuur en het landschap te herstellen en te versterken. Hiervoor krijgt de Vlaamse regering een duwtje vanuit de Europese richtlijnen rond water (Kaderrichtlijn Water) en natuur (Habitatrichtlijn). De doelstellingen rond te herstellen habitats en leefgebied voor beschermde soorten werden al vastgelegd voor de Demervallei. Valleibossen met bevers, blauwgraslanden vol vlinders, sloten, poelen en moerassen als kraamkamers voor tal van vissen en natte weiden met weidevogels behoren tot de belangrijkste uitdagingen. Natuurpunt met haar lokale en regionale vrijwilligersteams maakt er al jaren werk van door verwerving en beheer van natuurgebieden in de hele Demervallei met als doel een vallei vol van biodiversiteit.

Dergelijk rivierlandschap zal ook een bijkomende boost geven aan de identiteit en aantrekkelijkheid van de Demerdorpen en –stadjes en een attractie zijn voor het streektoerisme en natuurgerichte recreatie.

Met de campagne Robuuste valleisystemen willen we alle valleien in Midden- en Oost-Brabant in de kijker stellen. We komen op voor een integrale aanpak van die valleisystemen als klimaatbuffers en hotspots van biodiversiteit. Voor de campagne wordt een tentoonstelling uitgewerkt met rolbanners en folders per vallei die bij activiteiten of publieksactiviteiten kunnen worden opgesteld.

Zie: www.natuurpuntoostbrabant.be

Aan te vragen: npob@natuurpunt.be of 016 25 25 19

Winterse waterberging in de Demerbroeken, Vierkensbroek. Dank zij natuurherstel terug ruimte voor water. Foto Achiël Feyaerts

